

Боярський Назарій

Легкий старт для дебatera

посібник

Боярський Назарій

*Легкий старт
для дебатера*
посібник

Вінниця 2009

УДК 32.2 (075.9)

ББК 66.01Я73

Б – 86

Усі права захищені. При використанні цього видання чи будь-якої його частини посилання на автора обов'язкове.

Боярський Н.Ф.

Б – 86 **Легкий старт для дебатера. Посібник** – Вінниця:

ФСП Данилюк В.Г., 2009. – 48с.

ISBN 978-966-2190-00-7

Автор коротко і зрозуміло у схемах та стислих поясненнях представляє читачеві Британський формат парламентських дебатів. Посібник містить комплекс багаторівневих структурно-логічних схем із викладом практично всіх правил цього формату й призначений для поліпшення їх сприйняття, вивчення й запам'ятовування.

Авторові вдалося за допомогою оптимального сполучення текстових і графічних зображень зробити наочним й відповідно більш зрозумілим суть та особливості Британського формату парламентських дебатів.

Призначено для широкого кола читачів: серед яких викладачі, керівники та тренери дебатних та дискусійних клубів, дебатери, усі, хто цікавиться ораторською майстерністю та публічними виступами.

УДК 323.2.(075.8)

ББК 66.01Я73

ISBN 978-966-2190-00-7

© Боярський Н.Ф., 2009

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

Зміст

1. Вступне слово
2. Передмова
3. Дебати
4. Дебатні формати
5. Принципи дебатування
6. Що дають дебати?
7. Британський формат парламентський дебатів
8. Структура гри та учасники дебатів
9. Команди, гравці, промови
10. Назви ліній гри
11. Пункти інформації
12. SEXI & SPERM (структура та види аргументів)
13. Порядок аргументів та їх відбиття
14. Докази
15. Резолюція
16. Обов'язки гравців
17. Перший Уряд
18. Інтерпретація
19. Заміна інтерпретації
20. Перша та Друга Опозиції
21. Другий Уряд
22. Аналітичні промови
23. Поради гравцям
24. Додаток 1. Історія створення парламенту
25. Додаток 2. Традиції парламенту
26. Додаток 3. Словник дебатера
27. ВМГО «Дебатна Академія»
28. Список використаної літератури

Вступне слово

Посібник «Легкий старт для дебатера», підготовлений Президентом Київського відділення ВМГО “Дебатна Академія” Назарієм Боярським, є довгоочікуваною подією в дебатному русі України. По своїй суті - це перша унікальна спроба комплексного викладу правил Британського формату парламентських дебатів у вигляді схем.

Підхід автора до викладу матеріалу, не тільки спрощує сприйняття інформації, але й сприяє кращому розумінню ключових моментів даного формату. Цінність посібника підвищує використання багатой кількості матеріалів, в тому числі методичних робіт старших судей ВМГО «Дебатна Академія».

Підготовка та випуск даного посібника є яскравим свідченням становлення нової талановитої плеяди дебатерів, які вже дебютують на міжнародній арені із власними методичними розробками. Орієнтований, насамперед, на дебатерів-початківців, даний посібник стане важливою допомогою в реалізації одного із стратегічних напрямків ВМГО “Дебатна Академія”, а саме: становлення та розвиток дебатних клубів України.

Переконана, що даний посібник відкриє двері до інтелектуального і захоплюючого світу дебатів. Адже насамперед, дебати - це не просто інтелектуально-освітня гра, яка поширена більше, ніж в 60 країнах світу. Дебати – це дружня спільнота

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

дебатерів, захоплюючи дебатні турніри в різних куточках України та за кордоном, нове пізнання та переосмислення світу, перетворення інформації на знання та розвиток активної небайдужої молоді із новим критичним світоглядом, яка стане надійною опорою для розбудови незалежної та процвітаючої України.

Президент ВМГО «Дебатна Академія»

Олександра Матвійчук

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

Передмова

Автор висловлює щиру подяку:
*Боярській Зоряні, Діброві Ліліані,
Матвійчук Олександрі, Задої Костянтині,
Шиманській Кірі, Москаленко Анастасії,
а також усім людям, які допомагали автору проводити
тренінги чи брали у них участь,
членам ВМГО "Дебатна Академія",
самій ВМГО "Дебатна Академія"*

На сьогодні дебати, завдяки діяльності ВМГО "Дебатна Академія", набувають дедалі більшої популярності в Україні. Можна із впевненістю стверджувати, що дебати консолідують активну та творчу частину молоді. Дебатні заходи збирають все більше учасників та глядачів, тому все актуальнішим стає питання методичного забезпечення дебатерів. Поряд із теоретичним обґрунтуванням правил різних форматів, ведеться робота по перекладу напрацювань іноземних колег. Особливо багато матеріалів існує з Британського формату парламентських дебатів, який став надзвичайно популярним в Україні.

Під час вивчення наявної літератури та паралельного проведення тренінгів з дебатів, автор зіштовхнувся із необхідністю систематизації та певного логічного викладення існуючих правил. Так виникла ідея даного посібника, який є своєрідним синтезом правил Британського формату парламентських дебатів та їх узагальнення і основ риторики. Вже на етапі його написання,

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

окремі розділи посібника використовувались на презентаціях дебатів перед різноманітними аудиторіями. У результаті, в них неодноразово вносились корективи, з метою адаптації теоретичного матеріалу посібника до практичного використання.

Викладення Британського формату парламентських дебатів в схемах значно полегшує сприйняття та запам'ятовування правил дебатерами, особливо початківцями. Даний формат є надзвичайно зручним для тренерів, адже є своєрідною "підказкою" під час проведення тренінгу, а використання тексту посібника у режимі слайд-шоу в поєднанні з коментарями тренера, обговореннями та ігровими методиками, є запорукою дійсно ефектного та ефективного тренінгу.

Це видання є першим і експериментальним. Тому автор буде вдячним всім, хто надішле свої зауваження та пропозиції на електронну поштову адресу n.boyardsky@gmail.com.

Автор висловлює сподівання, що даний посібник буде корисним широкому колу читачів – як початківцям, так і досвідченим дебатерам та тренерам, а також усім, хто цікавиться ораторським мистецтвом.

З повагою, **Боярський Назарій**

Президент Київського відділення

ВМГО «Дебатна Академія»

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

Дебати

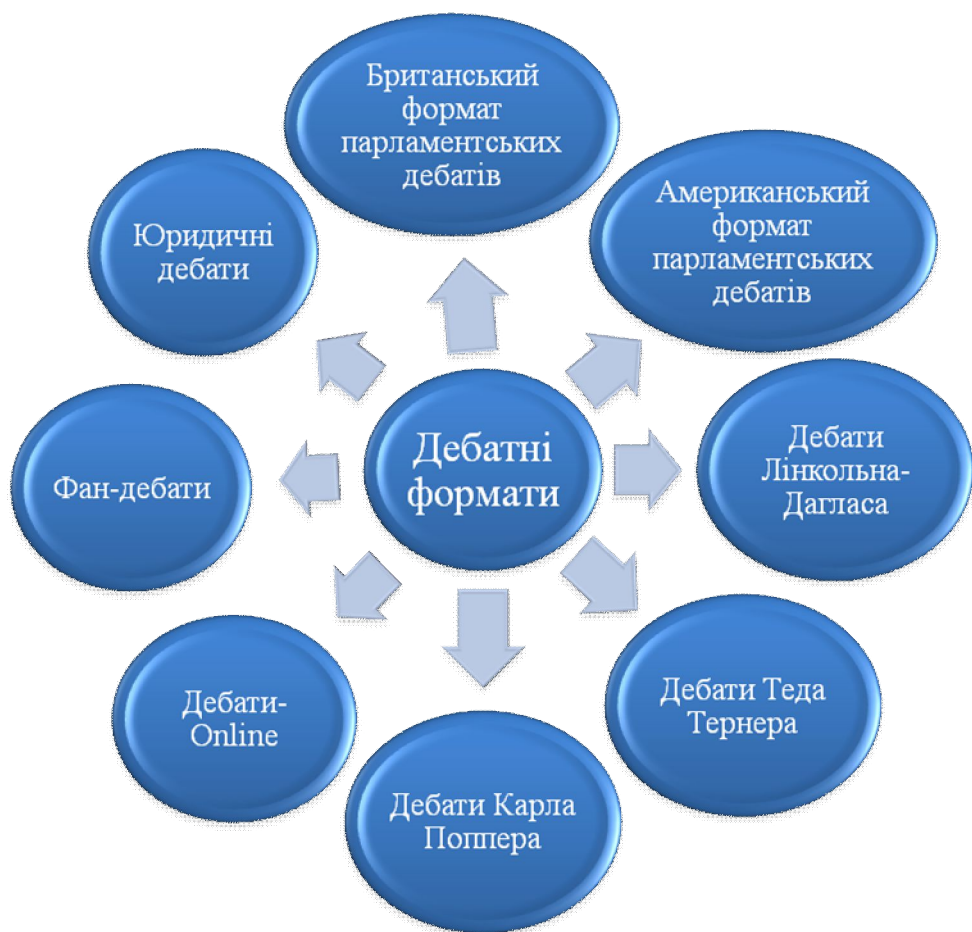
Дебати мають на меті розвиток інтелектуального та творчого потенціалу людини. На даний час постійно діючі дебатні клуби існують більше ніж у 60-и країнах світу, члени яких демонструють найкращі зразки критичного мислення, ораторських навичок і акторської майстерності на міжнародних та регіональних рівнях.

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

Дебатні формати

На сьогоднішній день існує багато дебатних форматів, кожен з яких покликаний розвивати певні навички у гравців та має свої специфічні особливості та цілі.

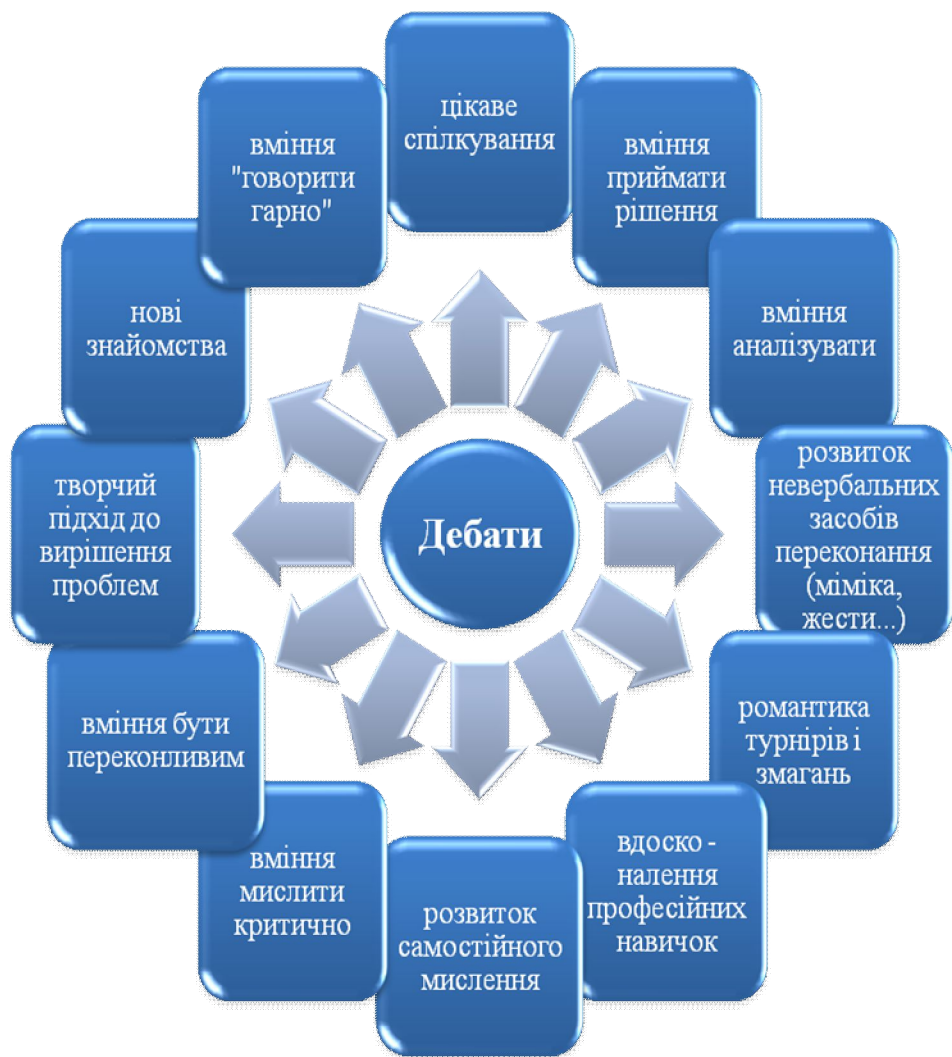

Принципи дебатування

Дебати відрізняються від звичайної побутової суперечки, дискусії чи сварки не тільки наявністю формальних правил, а системою принципів.

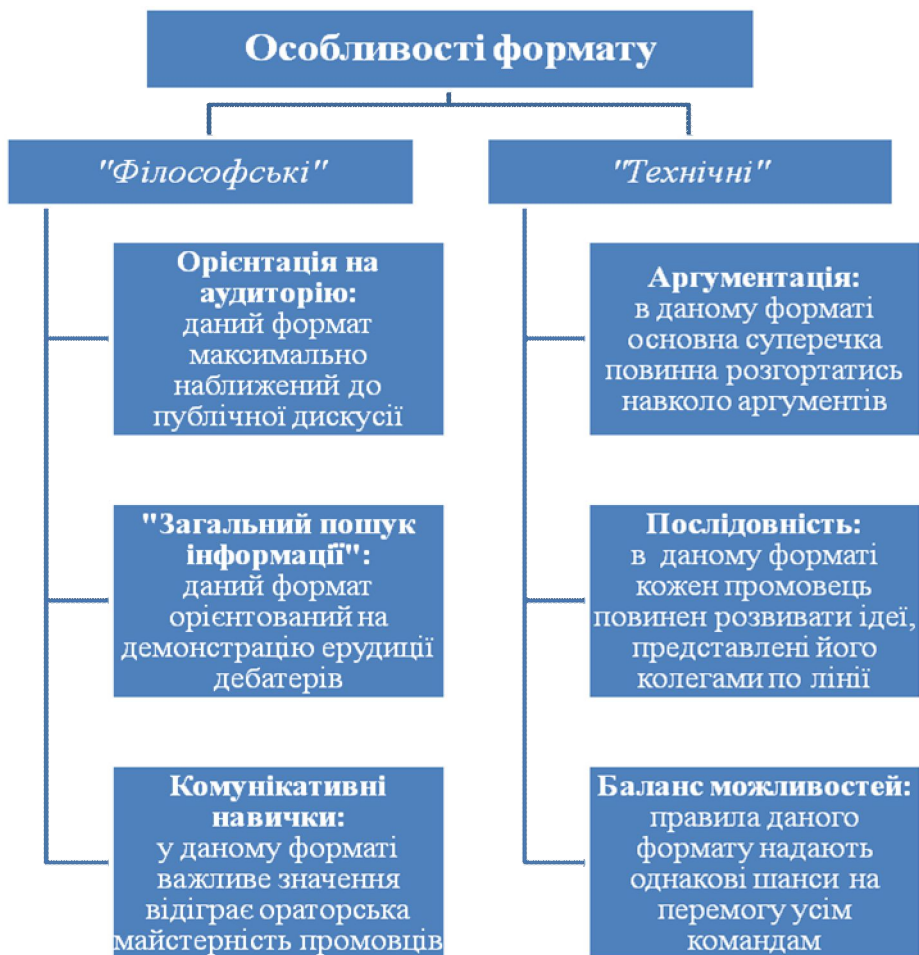
Що дають дебати?

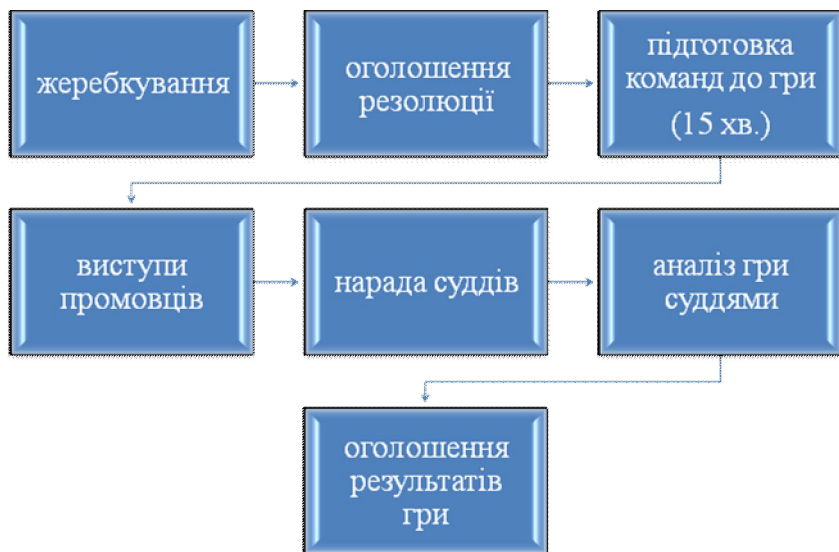
Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

Британський формат парламентських дебатів

Одним із найбільш поширених у світі є Британський формат парламентських дебатів, який виник на Туманному Альбіоні.

Структура гри та учасники дебатів

Жеребкування визначає:

1. позиції команд, що будуть змагатися в межах однієї гри;
2. номер кімнати, в якій буде відбуватися гра;
3. прізвище судді, який буде обслуговувати гру

Учасники дебатів:

команди

судді

тайм-кіпер

аудиторія

Команди, гравці, промови

Назви команд та гравців

Перший Уряд:

1. Прем'єр-Міністр Першого Уряду (Прем'єр-Міністр);
2. Член Першого Уряду (Віце-Прем'єр)

Перша Опозиція:

1. Лідер Першої Опозиції (Лідер Опозиції);
2. Член Першої Опозиції (Заступник лідера Опозиції)

Другий Уряд:

1. Прем'єр-Міністр Другого Уряду (Член Уряду);
2. Член Другого Уряду (Секретар Уряду)

Друга Опозиція:

1. Лідер Другої Опозиції (Член Опозиції);
2. Член Другої Опозиції (Секретар Опозиції)

Види промов

конструктивні

Прем'єр-Міністр Першого Уряду,
Член Першого Уряду,
Лідер Першої Опозиції,
Член Першої Опозиції,
Прем'єр-Міністр Другого Уряду,
Лідер Другої Опозиції

аналітичні

Член Другого Уряду,
Член Другої Опозиції

Промови всіх гравців тривають 7 хвилин!

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

Назви ліній гри

Пункти інформації

1 хв.

2 хв.

3 хв.

4 хв.

5 хв.

6 хв.

7 хв.

захищена від пунктів
інформації хвилина

в межах цього часу промови гравці ставлять
пункти інформації виступаючому промовцю.

Гравці будь-якого Уряду можуть ставити пункти
інформації гравцям будь-якої Опозиції і, навпаки.

Пункт інформації має тривати не більше 15 сек.

Проміжок між пунктами інформації до гравця
повинен бути не менше 15 сек.

захищена від пунктів
інформації хвилина

Під час промови радиться прийняти 2-3 пункти інформації.

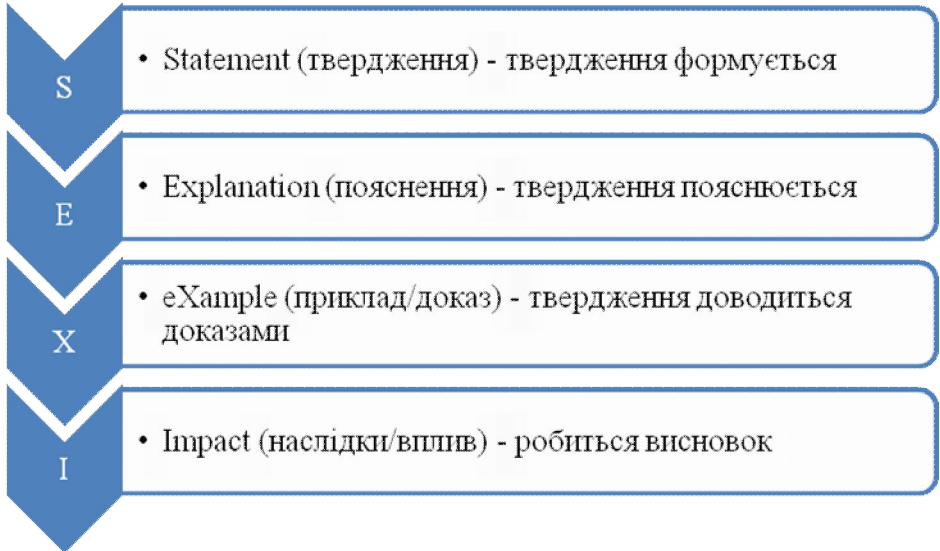

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

SEXI & SPERM

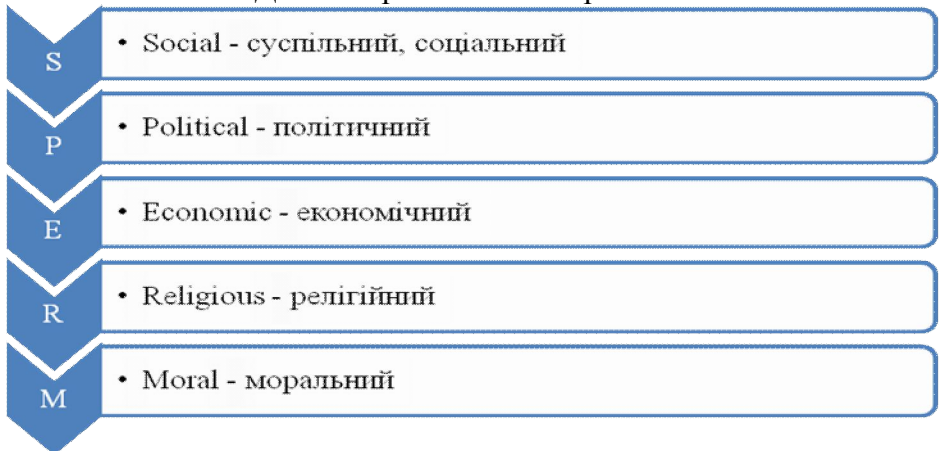
(структура та види аргументів)

Структура аргументу:

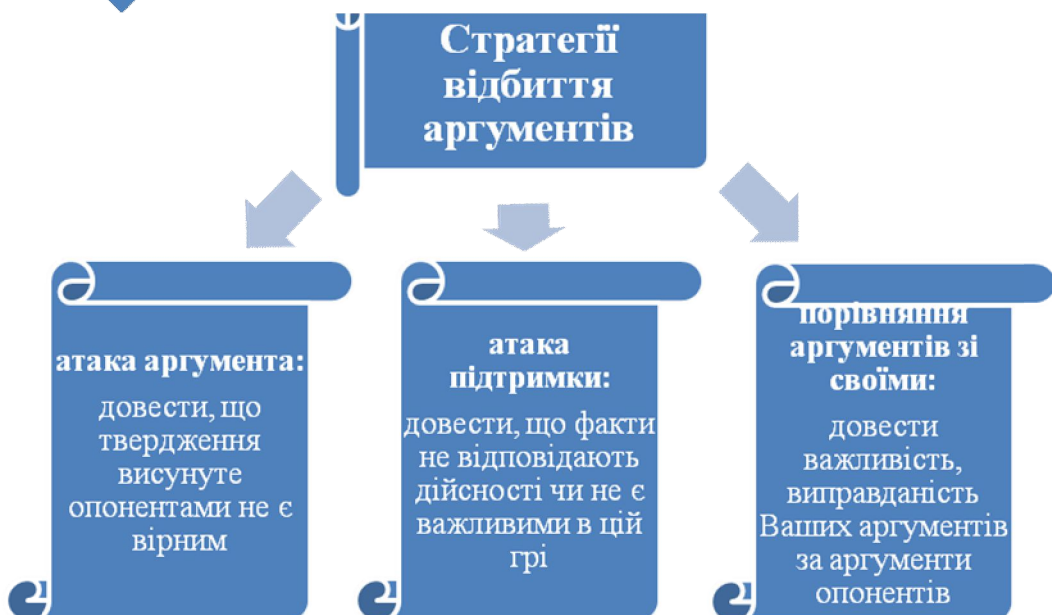
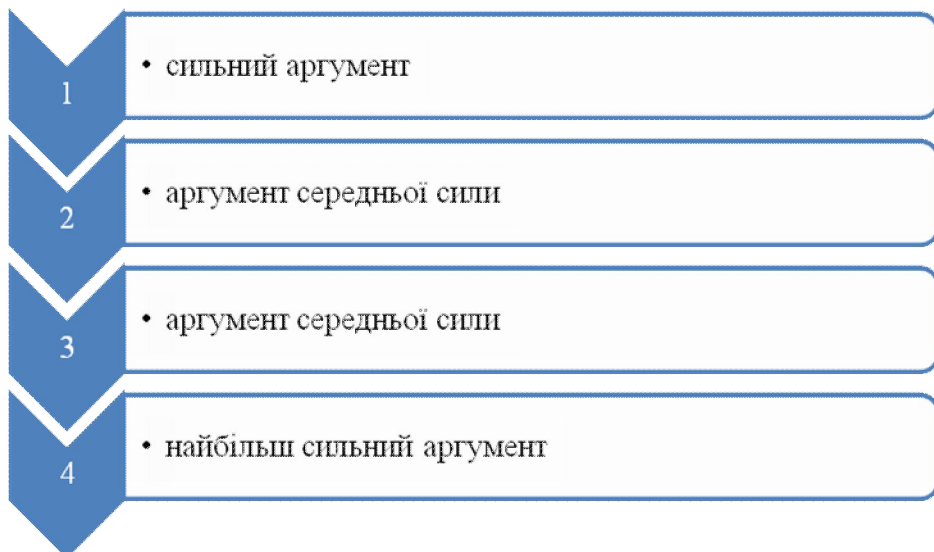
Види аргументів:

Даний перелік не є вичерпним!

Порядок аргументів та їх відбиття

Найбільш переконливий порядок аргументів:

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

Докази

Види доказів

логічні

аналіз

синтез

індукція

дедукція

аналогія

психологічні

фізичне
благополуччя

економічні інтереси

суспільні інтереси

почуття власної
гідності

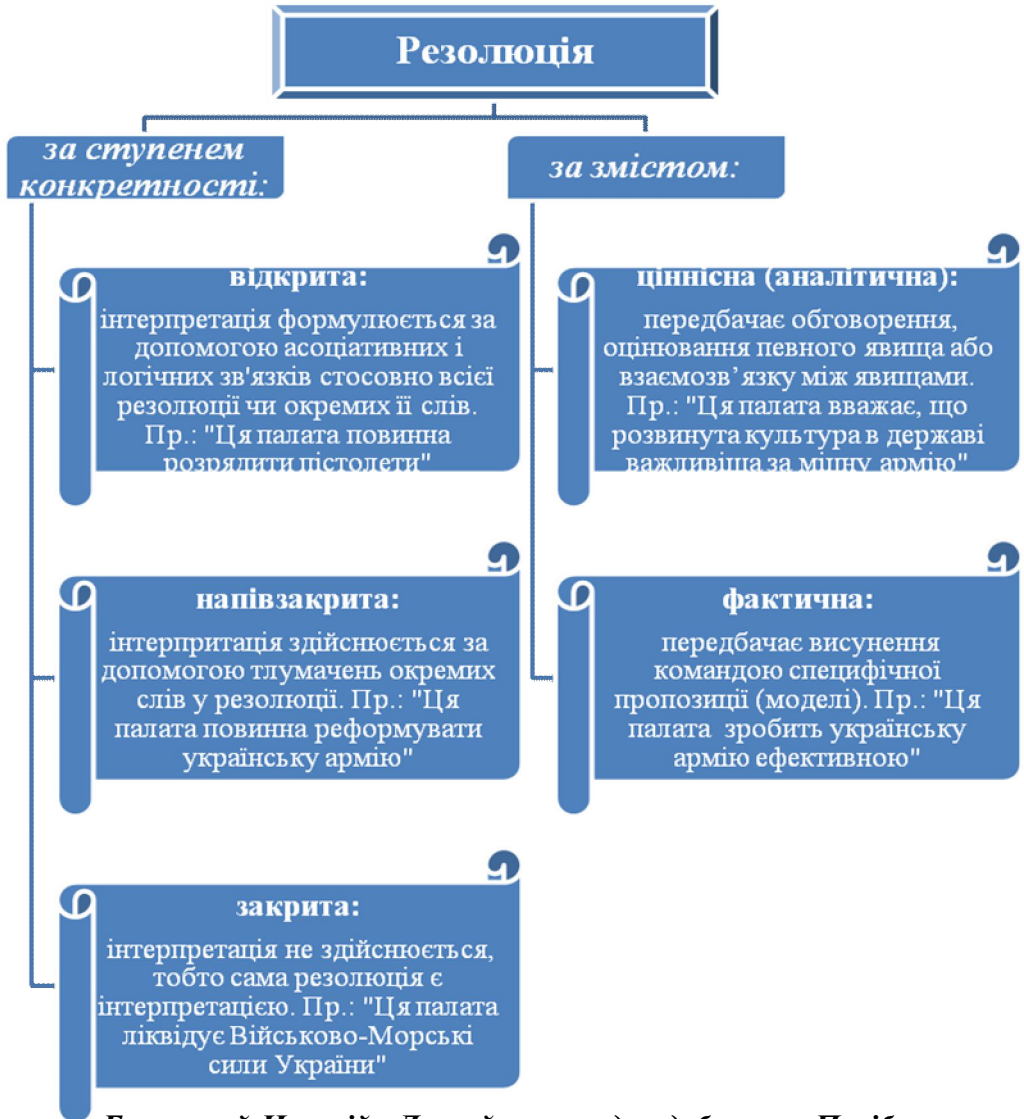
волення до жалю чи
симпатії

Резолюція

Формулювання резолюції починається словами “Ця палата...”

Уряд не повинен доводити резолюцію, а Опозиція не має права її спростовувати!

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

Обов'язки гравців

Прем'єр-Міністр Першого Уряду:

1. представлення інтерпретації;
2. представлення кейсу

Лідер Першої Опозиції:

1. зміна інтерпретації Першого Уряду (у разі необхідності);
2. представлення стратегії заперечення (контраргументації)

Член Першого Уряду:

1. Відбиття контраргументів Лідера Першої Опозиції та відновлення власного кейсу;
2. доповнення кейсу (якщо про це зазначив Прем'єр-Міністр Першого Уряду)

Член Першої Опозиції:

1. реакція на відбиття Членом Першого Уряду контраргументів Лідера Першої Опозиції;
2. представлення додаткових контраргументів

Прем'єр-Міністр Другого Уряду:

1. представлення розширення кейсу Першого Уряду;
2. відбиття контраргументів Першої Опозиції (якщо відбиття Першого Уряду було слабким)

Лідер Другої Опозиції:

1. відбиття розширення Прем'єр-Міністра Другого Уряду;
2. представлення додаткових аргументів проти кейсу Першого Уряду

Член Другого Уряду:

1. відбиття контраргументів, висунутих Лідером Другої Опозиції проти розширення Другого Уряду;
2. підведення підсумків гри (аналіз)

Член Другої Опозиції:

1. підведення підсумків гри (аналіз)

Перший Уряд

Структура кейсу

модель
/певний механізм,
законопроект чи пропозиція
Уряду/
(може займати 1-2 хв.
промови)

лінія аргументації
(має займати 5-6 хв. промови)

суперечливою

Модель не
повинна бути:

ширшою за
інтерпретацію

надмірно
деталізованою

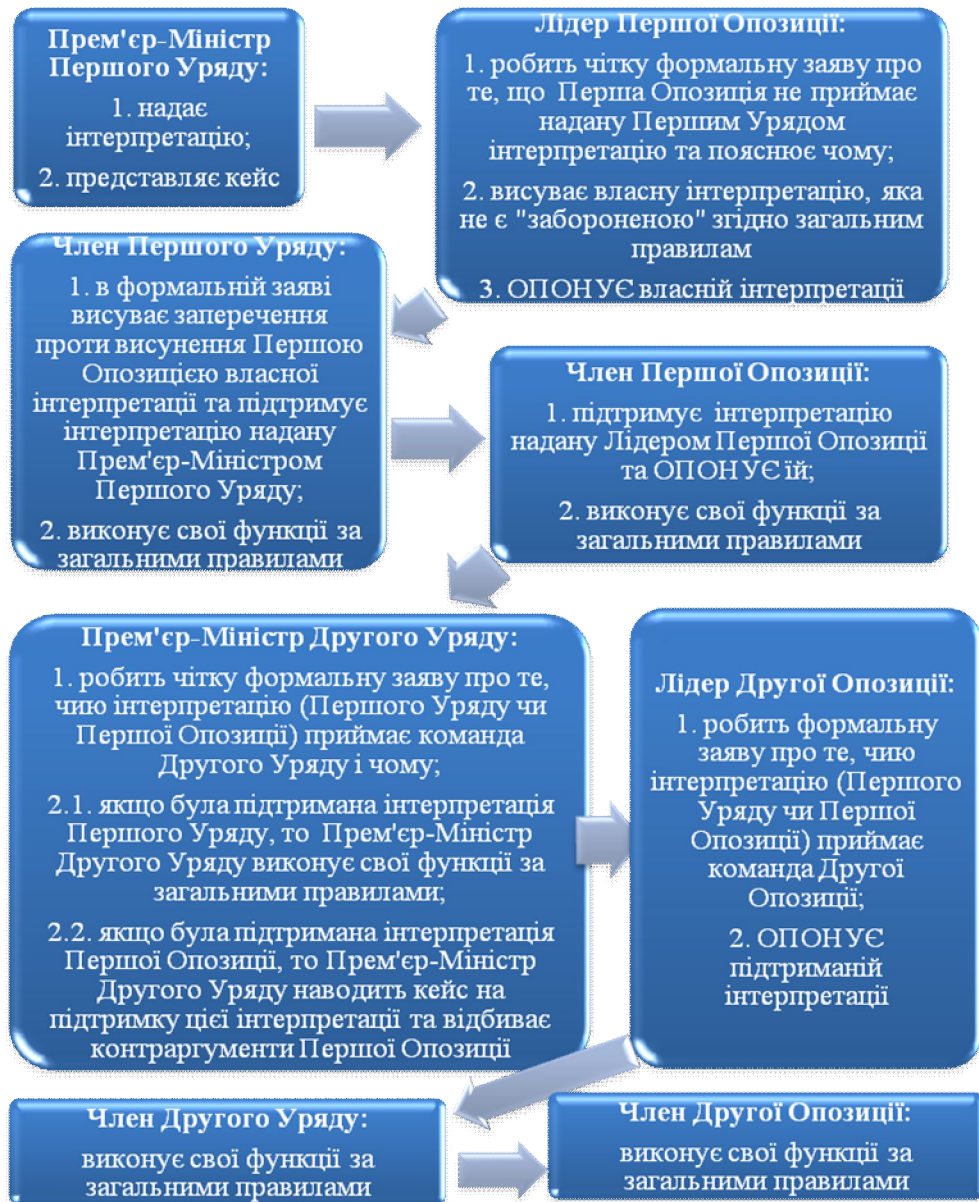
Інтерпретація

Інтерпретація – це ключова теза, яку упродовж гри захищає Уряд і спростовує Опозиція. Інтерпретацію надає Прем'єр-Міністр Першого Уряду. Інтерпретація може бути змінена виключно Лідером Першої Опозиції, якщо інтерпретація Першого Уряду є забороненою.

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

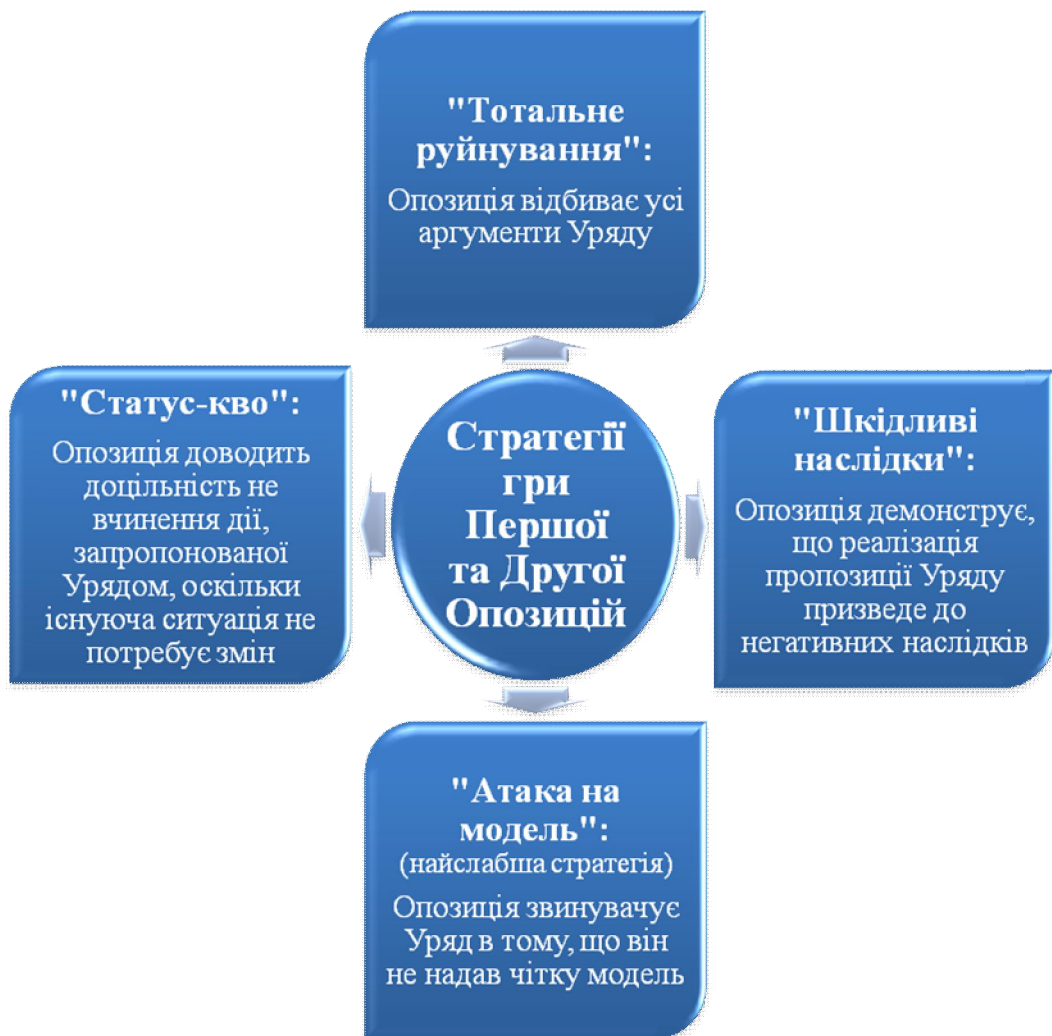
Заміна інтерпретації

Намагайтесь ні коли не змінювати інтерпретацію!

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

Перша та Друга Опозиції

Зазначені стратегії краще поєднувати між собою.

Не забувайте, що Перша та Друга Опозиції повинні вводити нові контраргументи!

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

Другий Уряд

Стратегії гри Другого Уряду:

наведення нових аргументів:

Другий Уряд доповнює Лінію Аргументації Першого Уряду новими аргументами, які не суперечать попереднім

"розширення/звуження":

Другий Уряд розширює або звужує інтерпретацію Першого Уряду, не змінюючи її, і наводить власну лінію аргументації

"порятунок Першого Уряду":

якщо відбиття атак Першої Опозиції Першим Урядом було слабе, то Другий Уряд більш аргументовано відбиває їх

наведення нових доказів:

Другий Уряд наводить нові докази в підтримку аргументів Першого Уряду, які не суперечать попереднім

"уточнення моделі":

Другий Уряд конкретизує окремі положення моделі Першого Уряду (проте, Другий Уряд НЕ має права редагувати чи доповнювати модель!)

Аналітичні промови

Під час аналітичних промов гравцям забороняється вводити нові аргументи, докази та факти!

аналіз зіткнень:

полягає у тому, що необхідно показати яким чином були спростовані сильні аргументи опонентів і довести, що власні залишились не розбитими

Види аналітичних промов

дихотомія:

передбачає демонстрацію базових цінностей, які лежать в основі позицій команд і доведенні "пріоритетності" власних цінностей

огляд:

це своєрідний підсумок того, хто і що казав під час раунду

Поради гравцям

1

- Готуйтеся до дебатів заздалегідь

2

- При підготовці до дебатів інтерпретуйте резолюції та прописуйте кейси

3

- На початку виступу не забудьте представитись та окреслити структуру своєї промови

4

- Розумно використовуйте пункти інформації

5

- Будьте активними протягом усієї гри, а не тільки своєї промови

6

- Уважно слідкуйте за часом під час промови

7

- В кінці промови підводьте підсумки сказаного

8

- Дивіться на те, як реагує суддя та аудиторія на сказані Вами слова

9

- Ставтесь з повагою до опонентів та суддів

10

- Найдіть собі гарного тиммейта та грайте лише з ним

Додаток 1. Історія створення парламенту

Внаслідок непослідовної політики англійського короля Іоанна Безземельного на початку XIII ст. проти нього зчинився бунт феодалної верхівки. У 1215 році під тиском бунтівних баронів він був вимушений підписати Велику хартію вольностей (Magna Charta libertatum). Даним документом король фактично власноруч обмежив свою владу шляхом розширення прав та вольностей його безпосередніх васалів.

Мабуть, Іоанн Безземельний тоді і не міг припустити, що саме підписання Хартії Вольності стане поштовхом до утворення й розвитку інституції, якій протягом усієї подальшої історії випаде роль рушійної сили в процесі розвитку не лише британської, а й усієї західної цивілізації. Адже для гарантування незмінності положень цього документу передбачалось створення виборчого колегіального органу, який поступово здобув назву "парламент" від давньофранцузького слова "parler" – говорити. Таким чином, саме Хартія Вольностей заклала основи обмеженої монархії - форми державного правління, що з XVII ст. існує в Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії.

Британський парламент складається з двох палат: Палати лордів (House of Lords) та Палати громад (House of Commons).

Саме початок спільних засідань лордів заклав основи плюралістичної системи у Великій Британії. Ще в XIII ст. задля

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

гарантій дотримання умов Великої хартії вольностей до складу спеціальної колегії, що ґрунтувалася на принципах станового представництва, спочатку повинні були ввійти 25 вищих феодалів. Проте, новостворений орган, який носив чіткий відбиток станового представництва, відігравав скоріше дорадчу роль при монархові. Однак на відміну від інших станово-представницьких установ середньовічної Європи колегія діяла на постійній основі.

У 1265 році внаслідок суперництва Корони й підданих вищі феодали запропонували доповнити склад нового органу представниками нижчих станів. До XIV ст. вони засідали разом з лордами. А з прийняттям в 1330 році Вестмінстерського статуту пери виокремились у самостійну палату. З розвитком нової інституції поступово виражалися її функції та повноваження як вищої судової інстанції.

Однак попри досить важливі функції верхня палата парламенту з часом почала відігравати другорядні ролі в британській політичній системі. Цьому сприяла ціла низка історичних причин: загибель величезної кількості дворян під час війни Білої та Червоної троянд, а саме династії Йорків і Ланкастерів, відсторонення Корони від реальних фінансових важелів впливу, невідповідність добі промислової революції та поступової демократизації публічної сфери. В той час, коли в нижній палаті починали формуватися партійні структури, коли тут розглядалися поточні проблеми законодавчого регулювання

ділової активності буржуазії як рушійної сили британської економіки, Палата лордів залишалася елементом феодальної доби, а авторитет перів падав.

До XVII століття більшість верхньої палати складали духовні лорди - вищі ієрархи англіканської церкви. Однак бурхливі історичні події призвели до значного скорочення їх кількості у палаті: залишилися лише архієпископи Йоркський і Кентерберійський, а також деякі єпископи.

Ординарні лорди по апеляціях призначаються довічно. Ще з середньовічних часів Палата лордів виконувала функції вищої судової інстанції. Однак поступовий розвиток правової системи вимагав того, щоб юридичними питаннями займалися кваліфіковані спеціалісти. З кінця XIX ст. до складу Палати перів почали вводитися юристи, завдання яких полягало у розгляді конкретних апеляційних справ. Юрисдикція Палати лордів поширюється на всі цивільно-правові справи у Великій Британії та на всі кримінальні справи в Англії, Уельсі та Північній Ірландії. Палата не розглядає ці справи у повному складі, вона лише вимушена погоджуватися з думкою спеціалістів у цій галузі, тобто з ординарними лордами по апеляціях.

Палата перів має свого голову, якого називають лордом-канцлером. Він має менше повноважень, ніж спікер нижньої палати, хоча і може, на відміну від нього, брати участь у дебатах та голосувати, як й інші члени парламенту. Лорд-канцлер також є

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

членом уряду, обіймаючи посаду міністра юстиції і беручи участь у розгляді справ ординарними лордами по апеляціях.

Щодо законодавчих функцій Палати лордів, то вони є дуже обмеженими і зводяться фактично до розгляду законопроектів по конкретних справах. Ще "Біллем про права" 1689 року за нижньою палатою було закріплено верховенство в галузі законотворчості - верхня палата не може втручатися до законодавчого процесу. Єдиним повноваженням лордів є право затримати прийняття закону до наступної сесії, тобто на один рік, а законопроектів, що стосуються фінансової сфери, - лише на місяць. Таким чином, законодавчі повноваження верхньої палати майже цілковито зводяться до консультативних функцій і функції стримування членів Палати громад.

На відміну від верхньої палати, Палата громад з часів прийняття "Білля про права" формально володіє надзвичайно широкою компетенцією і ґрунтується на принципі верховенства закону, тобто актів парламенту, що приймаються тільки громадами як представниками всього народу. Історично склалося, що тільки законами регламентуються конституційні засади державного ладу, головні аспекти функціонування фінансової сфери, затверджується бюджет, призначаються судді. Палата громад як виразник інтересів усього суспільства володіє правом контролю над урядом. Проте, усіма повноваженнями, через які саме нижню палату в більшості випадків вважають парламентом, вона була наділена не завжди.

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

Хронологія представництва громад у парламенті починається з кінця XIII ст. В цей час король Едуард I, який потребував наповнення державної скарбниці, скликав у 1295 році парламент, що складався тільки зі світських та духовних лордів. Вони відмовилися визнати таке засідання правомірним і домоглися запрошення представників від громад і графств. За це парламент 1295 року скликання отримав назву "Зразкового".

Протягом довгої та складної історії британського парламенту його форма та структура піддавалася значним змінам. Проте головна його функція - наповнення королівської скарбниці - від самого виникнення парламенту і до буржуазної революції XVII ст. залишалася незмінною. Обидві палати скликалися переважно з метою схвалення нових податків на користь Корони. Коли ж фінансові важелі внаслідок нових соціально-економічних умов перейшли до представників буржуазії, поступово зросли і їхні політичні вимоги. Це згодом призвело до сутичок з монархом, а потім і до громадянської війни. Перемога в цій боротьбі дісталася буржуазії, яка, фактично здійснивши революцію, значно підвищила роль Палати громад у вирішенні всіх державних справ. Поряд з обмеженням прав Корони, розвивалися повноваження та роль Кабінету міністрів як верхівки всієї виконавчої структури Британії.

Поступово парламент запровадив цілу низку заходів, що значно послабили королівську владу. Було встановлено порядок

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

успадкування престолу. У парламентській практиці складаються важливі прецеденти, зокрема щодо партійної одноманітності складу Кабінету міністрів та обов'язкової наявності урядової більшості в парламенті, законодавчо встановлюється періодичність скликання палат (кожні сім, а з 1911 року - кожні п'ять років). Подальші кардинальні соціально-економічні перетворення та демократизація виборчого права призвели до небаченого зростання ролі представництва громад.

Отже, англійський парламент був першим. Його називають "матір'ю" парламентів світу. Це правда, адже парламент Британії пройшов таку довгу історію, пережив періоди занепаду та розквіту, але прагнення народу до народовладдя відновлювало його знову.

Англійський парламент

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

Додаток 2. Традиції парламенту

За період існування англійського парламенту сформувалось багато різноманітних традицій. Деякі з них актуальні та є правилами поведінки у верхній і нижній палатах, інші ж застаріли і зберігаються виключно з любові до традицій.

Так, наприклад, кожне засідання нижньої палати парламенту Великобританії розпочинається з молитви. Ця традиція бере свій початок у 1558 році, коли члени Палати громад почали молитися перед засіданням, а через двадцять років вона вже повністю укорінилась і молитви читав спеціально запрошений священик. Члени палати моляться стоячи (молитися, стоячи на колінах, члени палати не могли, адже було прийнято носити мечі в парламенті), обернувшись обличчям до стінки за їх спиною священик читає молитви вголос. З 1997 року читається додаткова молитва в ті дні, коли помирає один з членів парламенту.

Існують і особливі правила щодо виразів, що вживаються в парламенті. В англійському парламенті не можна вимовляти слова і вирази, які можуть образити інших членів парламенту, не можна вживати грубі вирази, натякати або ж відверто заявляти про те, що інший член палати бреше або п'яний, і спотворювати слова інших. У разі, якщо хтось порушив ці правила, спікер попросить його забрати свої слова назад. Якщо ж спікера не послухаються, то

винуватець може бути покараний і навіть усунений від засідань на певний термін.

Коли члени нижньої палати покидають зал засідань, то вони зазвичай кланяються спікерові. Припускається, що цей звичай походить з тих часів, коли Палата громад засідала в каплиці Святого Стівена, де спікер сидів поряд з віттарем і члени парламенту кланялися саме віттарю, а не спікерові. Після завершення чергової сесії парламенту, а особливо після його розпуску перед новими виборами, члени нижньої палати, покидаючи зал засідань, тиснуть руку спікеру.

Процес ухвалення нового закону вимагає, щоб текст Білля був прийнятий обома палатами парламенту. Передача Білля з палати в палату завжди відбувається з дотриманням певного порядку, при якому для повідомлення результатів обговорення Білля іншій палаті ось вже більше як 200 років використовуються вирази на норманській французькій мові.

Під момент закінчення засідань в парламенті поліцейські кричать «Хто йде додому?». Ця традиція бере свій початок з тих днів, коли в Лондоні ще не було центрального освітлення вулиць, тому парламентарі йшли додому невеликими групами, чим знижували ймовірність бути пограбованими на темних вулицях міста. Поліцейські не входять в зал засідань до тих пір, поки обговорення не закінчиться. До речі, за розкладом вечірні

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

засідання закінчуються о 22 годині, але можуть тривати і далеко за північ.

Офіційним одягом членів парламенту є діловий костюм. Проте, останнім часом деякі члени парламенту були помічені у Вестмінстерському палаці не лише без краваток, а й навіть без жакетів.

У XVIII столітті було прийнято носити перуки, але до наших днів вони залишилися лише на головах спікера і клерків. Сьогодні під час того, як учасник дебатів ставить пункт інформації іншому дебату, прийнято одну руку підняти, а іншою триматися за потилицю - це данина цій історичній традиції. Адже в палаті лордів британського парламенту під час звернення таким чином парламентар притримував власну перуку.

Ще одним атрибутом парламентського вбрання були капелюхи. Їх носили в залі засідань, але знімали при вході та виході із зали, а також під час виступів. Капелюх також слугував чудовим способом зайняти місце на лаві в залі засідань, оскільки без капелюха чоловік не міг далеко піти, і, відповідно, мав обов'язково повернутися. Ця система була зруйнована тими членами палати, які носили з собою по два капелюхи. У наш час капелюхи необхідно носити всім парламентарям-чоловікам під час звертання до спікера. Жінки можуть не носити капелюха. В англійському парламенті не можна носити медалі та інші відзнаки, що вказують на прихильність або вдячність монарха.

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

Ще один пережиток минулого англійського парламенту – тютюн для нюхання, наданий для користування членам нижньої палати і решті клерків палати. Табакерка лежить біля входу в палату. Проте, такою можливістю користуються доволі мало, хоч такий тютюн – це єдиний вид тютюну, що дозволений в палаті та комітетах. Адже паління було заборонене ще в 1693 році.

Лорд-канцлер в Палаті лордів сидить на мішку з шерстю. Цей на перший погляд дивний звичай походить з середніх віків, коли Англія була головним експортером шерсті і шерстяних виробів до Європи і вважалася провідним виробником як за якістю, так і по кількості матеріалу. Символізуючи національне надбання країни, Лорд-канцлер сидів і до тепер сидить на мішку, набитому шерстю. Єдина зміна, яку зазнала ця традиція, – це те, що тепер мішок набивають шерстю не лише виробництва Великобританії, а й інших країн Співдружності, що символізує єдність цих країн.

*Перука членів Палати лордів
британського парламенту*

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

Додаток 3. Словник дебатера

Альтернативний план (контрплан) – контрпрограма дій Опозиції, яка будується на взаємовиключенні основного (наданого Урядом) та альтернативного планів та явних переваг альтернативного плану Опозиції.

Аналіз - розчленування, розкладання подумки або реально цілого на частини, елементи, компоненти, властивості.

Аргумент – підстава, довід, що приводиться для доказу тези.

Докази – приклади, факти, посилання, за допомогою яких доводиться істинність тези.

Дедукція – логічний умовивід від загального до конкретного.

Дефініція – коротке і вичерпне визначення якого-небудь поняття. Види дефініцій:

- **класифікація** – система розподілу предметів, явищ або понять на класи, групи тощо за спільними ознаками;

- **синонім** – визначення через слово, близьке або тотожне за значенням до іншого, але відмінне від нього звуковою формою;

- **аноніми** – визначення через пари слів із протилежним значенням.

Зіткнення (точки зіткнення, клеші) – основні суперечки, що виникають в процесі гри команд, як правило, навколо аргументів.

Індукція – логічний умовивід від конкретного до загального.
До індуктивних методів належать:

- **узагальнення** – висновок, якого доходять, ґрунтуючись на порівнянні окремих випадків, фактів та явищ і виявленні їхніх спільних рис;

- **аналогія** – висновок, зроблений на підставі схожості, подібності в чому-небудь предметів або явищ;

- **причинна залежність** – висновок, стосовно того, що за певних умов результат буде таким самим.

Інтерпретація – це ключова теза, яку упродовж гри захищає Уряд і спростовує Опозиція.

Кейс – сукупність "конструктивного матеріалу" (аргументів, фактичного матеріалу, уточнюючих тверджень), спрямованих на доведення своєї позиції.

Лінія аргументації – частина кейсу, що являє собою сукупність тверджень, які команда висуває на підтримку своєї позиції.

Модель – це частина кейсу, спрямована на уточнення інтерпретації.

Метафора – слово або вербальна конструкція, що полягає у переносному вживанні слова або виразу за аналогією, схожістю чи рівнянням. Наприклад: шовкові вії.

Найфінг – висування позиції, що суперечить позиції першої команди своєї лінії або першого гравця своєї команди.

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

Обґрунтування – пояснення суттєвого зв'язку між тезою та доказами.

Образ промовця – те, як промовця бачать глядачі.

Парадокс – думка, що контрастує зі звичайним, загальноприйнятим і суперечить (іноді тільки на перший погляд) здоровому глуздові, нелогічний збіг обставин. Наприклад: "Єдине, про що людина ні коли не жаліє, - це її помилки" (Оскар Уайльд).

План – взаємне розташування частин, коротка програма будь-якого викладення.

Поняття – думка про предмети та явища дійсності, що відображає їх загальні й істотні ознаки, зв'язки і відносини.

Приклад – конкретний вияв чого-небудь, певна діяльність або поведінка конкретної особи як ілюстрація або доказ. Види прикладів:

- ілюстрації – цікаві випадки, життєві факти, розповіді;
- приклад-факт – те, що справді відбулося;
- приклад-уявлення – "якщо..., то..." (опис)";
- гумористичні приклади.

Промова – публічний виступ на певну тему, звернений до слухачів, аудиторії; текст такого публічного виступу.

Пункт інформації – це коротке звернення до виступаючого щодо сказаного. Найбільш поширені види пунктів інформації:

- **питання** – усне звернення, що вимагає відповіді;

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

• **репліка** – 1. Коротке висловлення, зауваження одного співбесідника на слова іншого. 2. Коротка увага щодо змісту промови оратора;

• **пояснення** – висловлювання з приводу роз'яснення, розтлумачення певного положення чи явища.

Резолюція – певні ідея чи думка, сформована в темі дебатів.

Синтез – поєднання подумки або реально окремих частин, елементів в єдине ціле.

"Сквірел" ("білочка", "божевілья") - приписування словам, словосполученням чи абревіатурам, хибного чи нелогічного значення. Приклад "сквіррела": націоналізація – це заборона відчуження земель парків у приватну власність. Насправді ж, націоналізація – це передача майна з приватної власності у державну.

Спростування – висловлювання, які є реакцією на аргументи опонента, що піддають сумніву його позицію; логічна операція установлення хибності або необґрунтованості положення, яке висунуте як теза.

"Статус-кво" – система, стан речей, що існує на даний момент.

Стратегія оратора – загальний, всебічний план досягнення цілей, вона представляє собою розробку основних напрямків промови.

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

"Тайм-кіпер" – людина, яка відслідковує час під час раунду та сигналізує учасникам дебатів про його перебіг.

Тактика оратора – система дій, спрямованих на ефективну реалізацію стратегії оратора.

"Тіммейт" – напарник по команді.

Теза – 1. Положення, істинність якого повинна бути доведена; 2. Основне твердження якої-небудь концепції, теорії, виступу і т.п.

Троп – вживання слова або вислову у переносному, образному значенні. Існують такі види тропів:

- **порівняння** – зіставлення одного предмета з іншим з метою більш яскравої і наочної характеристики одного з них. Наприклад: "Ще стародавні говорили, що учень – це не посудина, яку необхідно наповнити, а факел, який необхідно запалити";

- **епітет** – образне визначення речі, людини чи дії, що підкреслює її найбільш характерну чи вражаючу якість. Наприклад: "Чи слід молодиці світити грішним волоссям проти Божого сонця?" (І. Нечуй-Левицький);

- **метафора** – заміна прямого найменування образним. Наприклад: чаша терпіння;

- **алегорія** – зображення абстрактного поняття чи явища через конкретний образ. Наприклад: алегорія кохання – серце, алегорія рицарства – Дон Кіхот;

• **уособлення** – надання неживим речам або природним явищам людських рис. Наприклад: лисичка-сестричка, "Рече і стогне Дніпр широкий..." (Т.Шевченко);

• **гіпербола** – навмисне художнє перебільшення сили, значення, розміру явища, що зображується. Наприклад: "Мало який птах долетить до середини Дніпра" (М.Гоголь);

• **літола** – образний вислів, який полягає у зменшуванні величини, значення явища, яке зображується. Наприклад: "Від Ніжина до Києва рукою подати."

Трюїзм - твердження, яке відображає закони природи або загальновизнані у суспільстві ідеї, що не мають альтернативної точки зору, тобто є загальновизнаним фактом. Наприклад: яблуко, кинуте вгору, впаде на землю.

ВМГО "Дебатна Академія"

Всеукраїнська молодіжна громадська організація «Дебатна Академія» є об'єднанням прихильників інтелектуально-риторичної гри «Дебати» і створена з метою активізації та розвитку дебатного руху в Україні, підтримки цілеспрямованої талановитої молоді, надання їй можливості брати активну участь у становленні України як європейської, заможної, правової держави, освіти та виховання молоді відповідно до духу демократії, гуманізму, поваги до прав і свобод людини.

ВМГО «Дебатна Академія» створена 27 травня 2007 року молодими людьми з різних регіонів України. Організація має потужну регіональну мережу. Первинними осередками Академії є дебатні клуби, що засновуються при навчальних закладах різних рівнів.

ВМГО «Дебатна Академія» займається наступними видами діяльності:

- підтримує розвиток освіти та виховання молоді відповідно до духу демократії, гуманізму, верховенства права, поваги до прав і свобод людини;
- сприяє проведенню, організовує та проводить дебатні змагання;
- проводить семінари, тренінги та інші форми навчання членів Академії;

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

- здійснює методичну роботу, спрямовану на уніфікацію та вдосконалення правил гри „Дебати” за різними форматами;
- співпрацює з національними, іноземними та міжнародними громадськими організаціями, що займаються розвитком дебатів або мають спільні цілі;
- координує діяльність дебатних клубів;
- сприяє участі членів Академії в міжнародних дебатних змаганнях;
- здійснює іншу діяльність, спрямовану на досягнення мети Академії.

За офіційними результатами «Всеукраїнського молодіжного рейтингу року-2007» ВМГО «Дебатна Академія» була визнана кращою новоствореною молодіжною організацією в Україні, а Другий Щорічний Всеукраїнський Турнір «Серце Києва» увійшов до трійки найкращих молодіжних проєктів року.

Ми запрошуємо до співпраці всіх, хто бажає приймати участь або підтримувати дебатний рух в Україні, запрошуємо до співпраці засоби масової інформації, органи державної влади, бізнес, незалежні громадські організації та навчальні заклади України для спільної діяльності!

Ми пропонуємо всебічну допомогу та підтримку у створенні, розвитку та діяльності дебатних клубів та проведенні дебатних заходів.

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

Ми переконані, що розвиток дебатного руху значно допоможе розвитку талановитої молоді, створенню громадянського суспільства та правової держави в Україні.

Контакти ВМГО «Дебатна Академія»:

тел./факс: 38 (044) 246-71-36

сайт: www.debate.org.ua

email: DebateClubUA@gmail.com

Президент ВМГО «Дебатна Академія» Олександра Матвійчук: м.т. 38 (067) 969-47-40; avalaina@gmail.com

Президент Київського відділення ВМГО «Дебатна Академія» Боярський Назарій: м.т. (097) 925-888-1; n.boyerskiy@gmail.com

Боярський Назарій «Легкий старт для дебатера. Посібник»

Список використаної літератури

1. Александров Д.Н. Логика, риторика, этика. "Флинта" – 2002.
2. Асланян Г. Британський парламент: історія і сучасність // журнал "Часопис Парламент" №6/2001.
3. Дебати: Навч. посіб: метод. рек. щодо ведення дебатів. - К.: А.П.Н., 2001. – 102.
4. Галанза П.Н. История государства и права зарубежных стран. – Москва: 1980.
5. Інтелектуальна гра «Парламентські дебати»: Збірка методичних матеріалів для тренерів та організаторів дебатних клубів. / Упоряд. Є.А.Криницький. – Херсон: ХМД, 2005. – 64 ст.
6. І. Сущенко. Дебати в школі. Як навчити учнів аргументації та публічному мовленню. Посібник для вчителів. – Київ: СПД Кузьменко, 2006. – 128 с.
7. Методичні матеріали Костянтина Задой див. <http://debate.org.ua/category/4METHODICHN-MATERIALI/>
8. Мистецтво публічних дебатів: Навчальний посібник. – К.: 2000.
9. Навчання дебатів: Збірка матеріалів для керівників дебатних клубів та вчителів, які навчають дебатів і дискусії / Авт. – І. Сущенко. – К.: А.П.Н., 2003. – 82 с. – Бібліогр.: с.66.
10. Посібник для тих, хто займається дебатами. – Херсон.: МО «Нова генерація», 2000. – 48 с.